

Foto: Steinar Melby.

32

Furubukken

– den dødelige budbringeren

AV BJØRN ØKLAND

Vanlig furubukk (*Monochamus sutor*) er rundt 2 cm lang og har imponerende antenner. Den går både på furu og gran i det meste av landet, og de dype larvegangene kan gi teknisk skade på virket. Furubukken er likevel ikke blant de verste skogskadegjørerne. Den går oftest på levende trær som er betydelig svekket, for eksempel på grunn av skogbrann. Det alvorlige er at furubukken kan bli vert (vektor) for furuvednematoden (*Bursaphelenchus xylophilus*) om denne skulle komme til Norge. Til tross for sin mikroskopiske størrelse (< 1 mm), kan den marklignende nematoden føre til omfattende skogskader.

Og den er avhengig av furubukkene (*Monochamus*) for å kunne spre seg.

I Japan regnes furuvednematoden som den verste skogskadegjøreren. I løpet av kort tid forårsaker den visnesyke og tredød. Den gjør også stor skade i andre land hvor den har blitt introdusert, f.eks. i Kina, Korea og Taiwan. I Europa ble furuvednematoden påvist for første gang i Portugal 1999. I et område sør for Lisboa spres nematoden med kronefurubukk (*Monochamus galloprovincialis*; også lokalt kjent fra Østfold) og dreper furuskog. Tross omfattende tiltak har nematoden blitt påvist i flere portugisiske områder og over grensen til Spania. Norge og en rekke andre europeiske land har startet prøvetakinger for å undersøke om furuvednematoden er blitt introdusert. Det foreligger planer for

drastiske mottiltak om den skulle påvises. Et tiltak er å destruere alle vertstrær innenfor en radius på 3 km rundt funnstedet!

Klimaet kan spille en avgjørende rolle for utviklingen av furuvednematoden som skadegjør i Europa. Svenske studier har vist at det med dagens klima oftest er for kaldt til at furuvednematoden skal utvikle visnesyke i Skandinavia (Rinman 2008). Nematoden kan likevel tenkes å overleve i Norge ved spredning i dødt trevirke og den kan trolig være tilstede i levende trær i mange år uten å danne visnesyke (VKM 2008). Høyere temperaturer i fremtiden vil kunne øke mulighetene for visnesyke, og bidra til at flere sydlige furubukkarter kan få fotfeste i Norge og bidra til ytterligere spredning av den skadelige furuvednematoden.